

H4E INTERROGATIIVIT

(päivitetty 30.4.2022)

4 HEPREA KIELIOPPI <https://gen.fi/h4.html>
H4E PRONOMINIT <https://gen.fi/h4e.html>
H4E Interrogatiivit
<https://gen.fi/h4e-interrogatiivit.html>

SISÄLLYSLUETTELO (luonnos)

- I Dokumentteja
- II Johdanto
- III Kymmenen tärkeintä
- Kysymyssanoja

I DOKUMENTTEJA

IHT s. 61
MA s. 119–127, 321–322

II JOHDANTO

Interrogatiiveja eli kysymyssanoja on kahdenlaisia: pronomineja ja adverbeja.

- 1. Tanachin hepreassa interrogatiivi- eli kysymyspronomineja on kaksi:

נַהֲךָ interrog.pron. mikä, mitkä, mitä, miten

נַיְ interrog.pron. kuka, ketkä

Myöhemmässä hepreassa on muitakin, esim.:

אֲיִצָּחָ interrog.pron. mask. PBH mikä tai kuka (monista),
millainen

אֲיִצָּחָן interrog.pron. mask. PBH mikä, kuka

- 2. Interrogatiiviadverbejä eli kysymysadverbejä, joita on lukuisa joukko.

Nykyhepreassa käytetään heprealaisten kysymyssanojen rinnalla myös aramean kysymyssanoja. Hepreaksi kysymysadverbi eli kysymyssana on "milat she'ela".

מַלְתָּאֵלֶּה מִלְתָּשָׁאֵלָה

Allekirjoittaneen tuottamisssa dokumentissa viitataan kaikkiin kysymyssanoihin yleensä käsitteellä "interrogatiivi" (lyh. interrog.).

Tanachissa esiintyvien kysymyssanojen merkitysalue on usein laajempi kuin tässä esitetty. Monia kysymyssanoja voidaan käyttää myös interjektioina eli huudahdussanoina: "Kuinka kaunis päivä!" "Katso, miten hyvää!"

אֲיָזֶה יֹם יְפָה ! אֲיָזֶה יוֹם יְפָה !
הַבָּה, מָה טוֹב ! הַנָּה, מָה טוֹב !

III KYMMENEN TÄRKEINTÄ

Opettele ensimmäiseksi kymmenen tärkeintä:

אֲיָזֶה interrog. [אֲיָזֶה] (17x) mask. mikä tai kuka (monista), millainen, miten, **which, how**

אֲיָךְ interrog. (61x) kuinka, miten, millä tavoin, **how**

אֲיָפָה interrog. (10x) missä, **where**

כַּמָּה interrog. (13x) kuinka paljon, kuinka monta, **how much, how many**

לְאֵן interrog. PBH mihin, minne, **where to**

BH **אֲנָן** interrog. [< אֲנָן missä] (42x) minne, mihin, missä

לְמַעַן interrog. [pausa (?)] (178x) miksi, **why**

מִן interrog. (17x) mistä, **whence, from where**

מַה interrog. (571x) mikä, mitä, mitkä, miten, kuinka, **what, how**

مַن interrog. (424x) kuka, ketkä, **who**

אֲתָּה interrog. (43x) milloin, **when**

KYSYMYSSANOJA

1. **אִי אֵין** EI (4x) missä

אִי אֵין

– 1. interrog. (4x, 1. Moos. 4:9) missä, **where**

אַיִּה, אַיִּפְּה, אָן, אָנָּה, הַיְכֹן

– 2. interrog. etuliite -ko, -kö

הַ-

אִיְלָזָאת minkä tähden, miksi, "tätäkö varten"

אִיְמָזָה mistä, "tästäkö"

אִילּוּ, אִיזּוּ, אִיזָּה mikä, millainen, kuka, "tämäkö"

אִיזָּהוּ mikä, kuka, "tämäkö se"

אִיךְ kuinka, miten, "niinkö, näinkö"

אִיכָּה kuinka, miten, "niinkö, näinkö"

אִיכָּה missä, "niinkö, näinkö"

אִיכּוּ missä, "niinkö, näinkö"

אִיכְּבָה miten, kuinka, "näinkö"

אִיכְּנוּ missä, "täälläkö"

אִימָתָה milloin, "milloinko"

אִימָתִי milloin, "milloinko"

אֵיֶiphā missä, "täälläkö"

– 3. adv. demonstr. etuliite NH joku, eräs, **some**

אִיָּאָז joskus, kerran, **sometime**

אִיָּאָן johonkin, **somewhere**

אִיָּאָנָה johonkin, **somewhere**

אִיָּאָלָו { **אִיָּאָלָה**} muutamat, jotkut, **some, several**

אִיָּלְכָה siksi, **therefore**

אִיָּמִי joku, eräs, **someone**

אִיָּפְעַם joskus, jollakin kertaa, kerran, **sometime, ever**

אִיָּשָׁם jossain, jossakin, **somewhere**

אִיזֹּשְׁהוּ { **אִיזֹּשְׁהָוּ**} **jotain, joku, jokin,**
some, someone, something

[lyhentymä **אֵיה** missä-sanasta]

Niin Herra sanoi Kainille: "Missä on veljesi Abel?"

Hän vastasi: "En tiedä. Olenko minä veljeni vartija?" (1. Moos. 4:9)

בראשית ד' ט'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֲלֵךְ^{יְהוָה} בְּבֵל אֲתִיךְ
וַיֹּאמֶר לَا יַדַּעַתִּי הַשְׁמֵר אֲחִי אָנֹכִי:

2. **אֵיזֹאת** **אֵילְזֹאת** EI LAZOT (1x) minkä tähdet

אִי־לֹזֶת אֵי לֹזֶת

interrog. (1x, H0326, Jer. 5:7) minkä tähden, miksi, missä tarkoitoksessa,
senkö tähden, "tätäkö varten", **therefore, consequently**

לְמַה, לְשָׁמַדְמָה, מִפְנִידְמָה

[**אֵי** missä, -ko, -kö, **לְ** prep. -lle, varten, **לֹזֶת** dem.pron. fem. tämä]

Minkä tähden minä antaisin sinulle anteeksi?

Sinun lapsesi ovat hylänneet minut ja vannoneet niiden kautta,
jotka eivät jumalia ole.

Minä ravitsin heitä,
mutta he tekivät aviorikoksen,
ja porton huoneeseen he kokoontuvat. (Jer. 5:7)

ירמיה ה' ז'

אִי־לֹזֶת אָסֶלֶח לְךָ

7

בְּנֵיךְ עֲזֹבּוּנִי וַיִּשְׁבֻּעוּ בְּלֹא אֱלֹהִים

וְאִשְׁבַּע אֹתָם

וַיִּנְאָפוּ

וּבִית־זֹנוֹה יִתְגַּדְדוּ:

3. **אִי־מִזָּה** EI MIZE (9x) mistä

אִי־מִזָּה אֵי מִזָּה

interrog. (9x, H0326, 1. Moos. 16:8) mistä, mistä paikasta, "tästääkö",
from where

מְאֹין, מְאֹיֶפה, מְאֹיֶזה, מְקוּומָה

[**אֵי** missä, -ko, -kö, **מְן** prep. -sta, **לֹזֶה** dem.pron. mask. tämä]

Hän sanoi: "Hagar, Sarain orjatar, mistä tulet ja minne menet?"
 Hän vastasi: "Minä pakenen emäntääni Saraita." (1. Moos. 16:8)

בראשית ט"ז ח'

וַיֹּאמֶר הָגָר שְׁפֵחַת־שְׁבִרִי
 אֵיךְ מִזֶּה בָּאת וְאֵنָה תְּלַכִּי
 וַיֹּאמֶר מִפְנֵי־שְׁבִרִי גָּבְרָתִי אֲנִכִּי בְּרַחַת:

Daavid kysyi häneltä: "Mistä tulet?"
 Hän vastasi hänelle: "Minä olen päässyt pakoon Israelin leiristä."
 (2. Sam. 1:3)

שמעאל ב' א' ג'

וַיֹּאמֶר לוֹ דָוד אֵיךְ מִזֶּה תְּבֻזָּא
 וַיֹּאמֶר אֶלְיוֹ מִמְּחִנָּה־יִשְׂרָאֵל גַּמְלַטְתִּי:

4. **אֲיהָ** AJE (53x) missä

אֲיהָ אֲיהָ

interrog. (53x, H0336, 1. Moos. 3:9) missä, **where**

אֵי, אֲיִפָּה, אָנוּ, אֲנָה, הַיִּכְןּוּ, אֲיִפָּה נִמְצָא

[lyhentynyt myös muotoon **אֲיָ**]

אֲנִי, אֲיִ
 missä minä olen

אֲנָה, אֲנָקָה
 missä sinä (mask.) olet

אֲנִזְךָ
 missä olet (fem.) olet

אֲנָהוּ, אֲנָזָה
 missä hän (mask.) on

missä hän (fem.) on **אָתְּהִנָּךְ**

missä me olemme **אָתְּנוּ**

missä te (mask.) olette **אָתְּכֶם**

missä te (fem.) olette **אָתְּכָנָה**

missä he (mask.) ovat **אָתְּמָם**

missä he (fem.) ovat **אָתְּנָה**

Mutta Herra Jumala huusi ihmiselle ja sanoi hänelle: "Missä olet?"
(1. Moos. 3:9)

בראשית ג' ט'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם

וַיֹּאמֶר לוֹ אַתָּחָה:

Iisak puhui Aabrahamille, isälleen,
sanoen: "Isäni!"

Tämä vastasi: "Tässä olen, poikani."

Hän sanoi: "Kas tässä on tuli ja puut,
mutta missä on lamma polttouhriksi?" (1. Moos. 22:7)

בראשית כ"ב ז'

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־אֶבְרָהָם אָבִיו

וַיֹּאמֶר אָבִי

וַיֹּאמֶר הַבָּנִי בָּנִי

וַיֹּאמֶר הַבָּהַא שְׁוֹר וְהַעֲצִים

וְאֵת הַשְׁמָה לְעַלְתָּה:

Miksi pakanat saisivat sanoa:
"Missä on heidän Jumalansa?"

Tehtäköön tietäväksi kansojen keskellä meidän silmiemme edessä sinun palvelijoillesi vuodatetun veren kosto. (Ps. 79:10)

תְּהִלִּים ע"ט י'

לֹמַה יֹאמְרוּ הָגּוּם
אֵיה אֱלֹהֵיכֶם
יְדֻעַ בָּגּוּם לְעִינֵינוּ
בְּקַמְתְּדִים-עֲבָדֵיךְ פְּשָׁפּוֹךְ:

5. **EIZE** (17x) millainen

אֵיזָה אֵיזָה [אֵיזָה]

1. interrog. mask. (17x, H0326, H1981, 1. Sam. 9:18) mikä tai kuka (monista), millainen, "tämäkö", **which, what, what kind of**
מַי הַזֶּה? מַה הַזֶּה? מַי בְּדִיוֹק? מַה־בְּדִיוֹק?

2. indef.pron. PBH joku, jokin

מַיְשָׁהוּ, מַשְׁהוּ סְתָמֵי, לֹא מַגְדָּר

3. indef.pron. NH jotkut, joitakin, erääät, eräitä, yhdet, yksia

כַּמָּה, אֲחָدִים, אֲחָדוֹת

4. interj. NH miten! **how!**

מָה

Miten kaunista! Miten hienoa!

אֵיזָה יוֹפִי!

[**אֵיזָה** interrog. missä, -ko, -kö, **זֶה** dem.pron. mask. tämä]

אִיזֶׁ fem. NH

אִילָןֶׁ mask./fem. mon. NH

Saul meni Samuelin luokse keskelle porttia ja sanoi:
"Sano minulle, missä on näkijän asunto." (1. Sam. 9:18)

שמעאל א' ט' י"ח

וַיַּגֵּשׁ נְשֹׁאֹל אֶת־צְמֻזָּל בְּתוֹךְ הַשְׁעָר
וַיֹּאמֶר הָגִיד־הַדָּבָר לִי אִזֶּה בֵּית קָרָאָה:

Näin sanoo Herra: Taivas on minun valtaistuimeni, ja maa on minun jalkojeni astinlauta. Mikä olisi huone, jonka te minulle rakentaisitte, mikä paikka olisi minun leposijani, (Jes. 66:1)

כִּי־אָמַר יְהֹוָה הַשְׁמִימִים כְּסָאִי וְאָרֶץ גָּלוּי
אִזֶּה בֵּית אֲשֶׁר תָּבִנוּ־לִי וְאִזֶּה מָקוֹם מְנוּחָתִי:
יְשֻׁעָה ס"ו א'

Mikä bussi menee Jerusalemiin, **Which bus goes to Jerusalem,**

אִזֶּה אֹזֶבּוּס מַגִּיעַ לִירוּשָׁלַּיִם,

Millaista kahvia haluat, Millaisen kahvin haluat,
What kind of coffee do you want,

אִזֶּה קְפָה אַפְּה רָצָה,

Mikä mies! **What a man!**

אִזֶּה גָּבָר!

Miten kaunis kukka! **How pretty a flower!**

אִזֶּה פֶּרֶח יְפָה!

Mikä ilo! What a joy!

אֵיזו שְׁמַה!

6. אִיזהו EIZEHU, MIKÄ, KUKA

אִיזהו interrog.pron. PBH mikä, kuka

7. אֲיָךְ EICH, KUINKA,

אֲיָךְ eich interrog., adv. (61x, H0339, 1. Moos. 26:9) kuinka, miten,
millä tavoin, kuinka! miten! how, in what manner, how!

[lyhentynyt sanasta **אֲיָכָה** "kuinka,", "miten!"]

בְּאֵיזָה אָפָן, כִּיצְדָּק, הַיְדָה,

Niin Abimelek kutsutti Iisakin ja sanoi: "Katso, hähän on sinun vaimosi!
Miksi olet sanonut: 'Hän on minun sisareni', " Iisak vastasi hänelle: "Minä
ajattelin, että minut muuten ehkä tapetaan hänen tähtensä". (1. Moos. 26:9)

וַיֹּאמֶר אֶבְיָמֶלֶךְ לִיצְחָק וַיֹּאמֶר
אָהֲהָ הַנֶּגֶת אֲשֶׁר תָּבוֹא וְאֵיךְ אָמַרְתָּ אֶתְתִּי הַזֶּה
וַיֹּאמֶר אֶלְיוֹן יְצָהָק כִּי אָמַרְתָּ פָּנָדָא מִוּת עַלְيָךְ:
בְּרָאשֵׁית כ' י' ט'

Hänellä ei ole tässä talossa enemmän valtaa kuin minulla, eikä hän ole
kieltänyt minutta mitään, paitsi sinut, koska olet hänen puolisonsa. Kuinka
minä siis tekisin niin suuren pahanteon ja rikkoisin Jumalaa vastaan!"
(1. Moos. 39:9)

אַיִּגְעֹו גָּדוֹל בְּבֵית הַזֶּה מִמְּנִי

וְלֹא־חִשֵּׁה מִלְּפָנֶי מַאוּמָה
כִּי אֲמָדָותָה בְּאַשְׁר אַת־אֲשָׁתָּו
וְאֵיךְ אָעַשָּׂה כְּרֻעָה הַגְּדוֹלָה הַזָּאת
וְחַטָּאתִי לְאֱלֹהִים:
בְּרָאשִׁית לִ"ט ט'

Sillä kuinka minä voisimennä kotiin isäni luo, jollei nuorukainen olisi kanssani, En voisi nähdä sitä surkeutta, joka tulisi isäni osaksi."
(1. Moos. 44:34)

כִּי־אֵיךְ אָעַלְהָ אֶל־אָבִי וְהַנְּعָר אִינְגָּבָה אָתָּה
פֶּן אָרְאָה בְּרַע אַשְׁר יִמְצָא אַת־אָבִי:
בְּרָאשִׁית מֵיד לִ"ז

Miten voit tänään, "Miten tunnet tänään," **How are you today,**

אֵיךְ אַתָּה מַרְגִּישׁ הַיּוֹם,

Miten pääsen Jerusalemiin, "Miten saapumiseksi Jerusalemiin,"
How do I get to Jerusalem,

אֵיךְ לְהַגִּיעַ לִירוּשָׁלָם,

Mikä sinun nimesi on, "Miten kutsutaan sinulle," **What's your name,**

אֵיךְ קָרָאים לְךָ,

8. אֲיָכָה EICHA, KUINKA

אֲיָכָה adv. interrog. (17x, H0341, 5. Moos. 1:12) kuinka, miten! **how, how!**

[**אֲיָ** missä, -ko, -kö, + **כָּה** näin, siten]

מְגַלְתִּי אֵיכָה, אֵיכָה מְגַלְתִּי אֵיכָה, אֵיכָה Valitusvirret, Lamentations

איך: קרבן

Mutta kuinka minä voin yksin kantaa sitä kuormaa ja taakkaa, joka minulla on teistä ja teidän riitelemisistänne, (5. Moos. 1:12)

אֵיכָה אֲשֶׁר לֹבֶן טְרַחְכֶם וּמְשֹׁאכֶם וּרְיִבֶכֶם:
דברים א' י"ב

Kuinka istuukaan yksinänsä tuo väkirikas kaupunki! Kuinka onkaan lesken kaltaiseksi tullut se, joka oli suuri kansakuntien joukossa! Ruhtinatar maakuntien joukossa on tullut työveron alaiseksi. (Valit. 1:1)

**אֵיכָה יִשְׁבֶּה בְּלִדְכָּעֵיר רַבְתִּי עִם הַיְתָה כִּאלְמִנְגָּה
רַבְתִּי בְּגּוּיִם שְׁרַתִּי בְּמִדְיָנוֹת הַיְתָה לְמַס:**
אֵיכָה א' א'

9. **אֵיכָה** interrog. adv. (1x, 342, 2. Kun. 6:13) missä

אֵיכָו אֵיפָה,

Hän sanoi: "Menkää ja katsokaa, missä hän on, niin minä lähetän ottamaan hänet kiinni". Ja hänen ilmoitettiin: "Katso, hän on Dotanissa".
(2. Kun. 6:13)

**וַיֹּאמֶר לְכָיו וְרָאוּ אֵיכָה הַוָּא וְאַשְׁלָחָה וְאַקְהָה
וַיֹּגֶד-לֹו לְאָמֶר הַגְּבָה בְּדָתָן:**

10. **אֵיכָו** interrog. missä,

אֵיכָה

11. **אִיכָּה** interrog., adv. (4x, H0343, Laul. l. 5:3, Est. 8:6) **miten,**
kuinka, -ko, -kö,

אִיכָּה

[pidentynyt sanasta **אִיכָּה**]

קרבים: אֵיךְ, אִיכָּה,

"Olen ihokkaani riisunut; pukisinko sen päälleni enää, Olen jalkani vessyt; tahraisinko ne taas," (Laul. l. 5:3)

**פֶּשֶׁתִּי אֶת-כְּפַנְתִּי אִיכָּה אֶל-בְּשָׂנָה
 רְחַצֵּתִי אֶת-רְגֵלִי אִיכָּה אֶטְנָפָם:
 שִׁיר הַשִּׁירִים ה' ג'**

Sillä kuinka minä jaksaisin nähdä kansaani kohtaavan onnettamuuden, kuinka jaksaisin nähdä sukuni surman!" (Est. 8:6)

**כִּי אִיכָּה אֹכֶל וְרָאָיתִי בְּרַעָה
 אֲשֶׁר-יִמְצָא אֶת-עַמִּי
 וְאִיכָּה אֹכֶל וְרָאָיתִי בְּאֶבֶן מַלְךָתִי:
 אֲסֻתָּר ח' ו'**

12. **אִיכְן**

PBH(L) (aram.) missä

[**אֵיכָן** missä, **כֹּאן** täällä]

13. **אִימָת** PBH milloin, mihin aikaan, **when**,

14. **אֵיכֶם** PBH milloin, mihin aikaan, "milloinko,", **when**,

15. **אֲנָן** interrog. PBH, **missä**,

[esiintyy Tanachissa vain muodossa **מִנְאָן** "mistä,"]

16. **אֲנָן** interrog. (1x, 363, 1. Sam. 21:9 (8)) **eikö**,

[**אֲנָן** ei-sanan rinnakkainen muoto,]

קרבים: **אם,** **בַּ-**

Ja Daavid kysyi vielä Ahimelekiltä: "Eikö sinulla ole täällä yhtään keihäästä tai miekkaa, Sillä minä en ottanut mukaani, en miekkaani enkä muita aseitani, koska kuninkaan asia oli niin kiireellinen." (1. Sam. 21:8)

וַיֹּאמֶר צֹדֶק לְאַחִימֶלֶךְ
וְאַיִן יָשָׁפֵה תִּמְתַּדֵּךְ חֲנִית אָזְחָרֶב
כִּי גַם־מְרֻכִּי וְגַם־כְּלִי לְאַלְקַחְתִּי בְּיַדְךָ
כִּי־הִיא לְבָרֵךְ-פָּלָה נָחוֹז:
שָׁמוֹאֵל אֵיכֶם ט'

17. **אֵיפָה** interrog., adv. (10x, 367, 1. Moos. 37:16) **missä, where**,

[**אֵיפָה** missä, -ko, -kö, + **פָּה** täällä, tässä > "täälläkö,"]

הַיְכֹן, אֲנָה, אָנוּ, אֵיפָה, אֵיךְ, אֵי
=

קרבים: בָּאֵזָה מֶקְוֹם, אֵيָה,

Hän vastasi: "Minä etsin veljiäni; sano minulle, missä he ovat paimentamassa". (1. Moos. 37:16)

וַיֹּאמֶר אֶת־אֲחֵי אֲנֹכִי מַבְקֵשׁ
כִּי־גִּדְעֹן לִי אֵiphָה גַּם רְעִים:
בְּרִאשִׁית ל'ז ט'ז

Missä sinä asut, **Where do you live,**

אֵiphָה אָמָה גָּר,

18. **אֲנָה** interrog., adv. (3x [2x], 563, 1. Sam. 10:14) **mihin**,

קרבים: אֲנָה, לֹאָנוּ, לְאֵזָה מֶקְוֹם, עַד אָנוּ, עַד אֲנָה,

= הַיְכֹן, אֲנָה, אָנוּ, אֵiphָה, אֵיה, אֵי

Ja Saulin setä kysyi häneltä ja hänen palvelijaltansa: "Missä te olette käyneet," Hän vastasi: "Aasintammoja etsimässä. Mutta kun emme niitä missään nähneet, menimme Samuelin tykö." (1. Sam. 10:14)

וַיֹּאמֶר דַּוד שְׁאֹול אֶלְיוֹ וְאֶל־גַּעֲרוֹ אָנוּ הַלְכָתָם
וַיֹּאמֶר לְבָקֵשׁ אֶת־הַאֲתָנוֹת וְגַדְאָה כִּי־אֵין
וְנַבּוֹא אֶל־שְׁמַנוֹּאָל:
שְׁמוֹאָל אֵי יֵד

Mihin asti, Mihin saakka,

עד אָנוּ,

19. **אָנָה** interrog. (,x, 563, 1. Moos. 16:8) **minne, mihin,**

הַיְכֹן אֲנָה אָנוּ אִיפָּה אֵיכָה אֵיךְ

Ja hän sanoi: "Haagar, Saarain orjatar, mistä tulet ja mihin menet," Hän vastasi: "Olen paossa emäntääni Saaraita". (1. Moos. 16:8)

**וַיֹּאמֶר הָג֔ר שְׁפָתֶת שְׁרֵי
אִי־מִזָּה בָּאת וְאֲנָה תַּלְכִּי
וְתֹאמֶר מִפְנֵי שְׁרֵי גִּבְرָתִי אָנֹכִי בְּרַחַת:**

Kuinka kauan, Herra, minut yhä unhotat, kuinka kauan kätket minulta kasvosi,
(Ps. 13:2)

**עַד־אֲנָה יְהוָה תִּשְׁכַּחֲנִי נְצָח
עַד־אֲנָה וְמִסְפֵּיר אֶת־פְּנֵיךְ מִמְּנִי:
תְּהִלִּים י"ג ב'**

Mihin asti, Mihin saakka,

עד אֲנָה,

20. **אָנָה** kysymys. (3x, 1. Kun. 2:26) **minne, mihin,**

אָנָה וְאֲנָה [אָנָה:n [563] rinnakkainen muoto, BH vain sanaliitossa]

Sen jälkeen kuningas lähetti kutsumaan Siimein ja sanoi hänelle: "Rakenna itsellesi talo Jerusalemiin ja asu siellä, menemättä sieltä sinne tai tänne.
(1. Kun. 2:26)

**וַיֵּשֶׁלֶךְ כִּמְלָךְ וַיִּקְרָא לְשִׁמְעֵי וַיֹּאמֶר לוֹ
בְּנֵה־לְךָ בֵּית בֵּירֻוּשָׁלָם וַיִּשְׁבַּת שָׁם
וְלֹא־תֵצֵא מִשָּׁם אֲבָה וְאֲנָה:**

מלכים א' ב' כ"ז

21. בַּמָּה, בַּמָּה (29x, 1. Moos. 15:8) missä, mistä syystä, miksi, miten,
minkä kanssa, millä perusteella, kuinka, miten,

[**בַּ**(829) + **מָה** (3876)]

Mutta hän sanoi: "Oi Herra, Herra, mistä minä tiedän, että saan sen omakseni," (1. Moos. 15:8)

**וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהוָה בַּמָּה אַתָּעַכְתִּי אֶרְצֵךְ
בְּרָאשִׁית ט' וּח'**

22. בְּשַׂלְמִי (Joona 1:7) kenen takia,

[**בְּ**(829) + **שַׁלְמִי** (7439) + **לִ** (3599) + **מִ** (4082)]

Ja he sanoivat toisillensa: "Tulkaa, heittäkäämme arpaa, saadaksemme tietäää, kenen tähden tämä onnettomuuks on meille tullut". Mutta kun he heittivät arpaa, lankesi arpa Joonalle. (Joona 1:7)

**וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְקֹרֶבֶת וְנִפְנִילָה גּוֹרְלוֹת וְגַדְעָה
בְּשַׂלְמִי הַרְעָה הַזֹּאת לְנוּ
וַיַּפְלֵל גּוֹרְלוֹת וַיַּפְלֵל הַגּוֹרֵל עַל-יוֹנָה:
יוֹנָה א' ז'**

23. -הָ, -הָהָ, -הָהָהָ, -הָהָהָהָ kysymyspartikkeli (749x, 1793, 1. Moos. 3:11) -ko, -kö,

(esiintyy aina lauseen alussa, **הָא-הָטָאָלָה**)

Ja hän sanoi: "Kuka sinulle ilmoitti, että olet alasti, Etkö syönyt siitä puusta, josta minä kielsin sinua syömästä," (1. Moos. 3:11)

**וַיֹּאמֶר מִי הָגִיד לְךָ כִּי עִירְמָם אָתָּה
הַמּוֹדֵה עַצְּמָךְ אֲשֶׁר צוֹיְתִּיךְ לְבָלְתִּיךְ אֶכְלָמְדָנוּ אֶכְלָתָךְ:
בְּרָאשִׁית ג' י"א**

Niin Herra sanoi Kainille: "Missä on veljesi Abel," Hän vastasi: "En tiedä; olenko minä veljeni vartija," (1. Moos. 4:9)

**וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קְרִין אֵי קְבָל אָחִיךְ
וַיֹּאמֶר לֹא יַדְעָתִי הַשְׁמֵר אָחִי אָנֹכִי:
בְּרָאשִׁית ד' ט'**

Niin Iisak sanoi Jaakobille: "Tulehan lähemmä, poikani, tunnustellakseni, oletko sinä poikani Esau vai etkö". (1. Moos. 27:21)

**וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב גַּשְׁה־בָּנָא וְאַמְשַׁךְ בָּנָי
הַאֲתָה זֶה בָּנִי עִשֵּׂו אַמְדָלָא:**

Onko mahdollista,

הַיְתָה,

24. **הִאָּמַם** (2x, 4. Moos. 17:28 [13], Job 6:17) onko,

[**הִ**] (1793) -ko, -kö, + **אָמַם** (504) jos > "josko,", aloittaa kysymyslauseen]

Kuka vain lähestyy, kuka ikinä lähestyy Herran asumusta, se kuolee! Onko meidän kaikkien hukkuminen," (4. Moos. 17:13)

**כָּל הַקְּרָב | הַקְּרָב אֶל־מְשֻׁכוֹ יְהוָה יִמְوت
הִאָּמַם תַּמְנוּ לְגֹזֵעּ:**

Eikö minulla ole enää mitään apua, onko pelastus minusta karkonnut,

(Job 6:13)

כִּאֵם אָין עֹזֶר תִּבְּנֵי וְתַשְׁחִיתָה בְּדָתָה מִלְּנֵי:
אִוּב וְיִגְּגָן

25. **הַאֲרֵךְ** (10x, 1. Moos. 18:13) todellako,[**הַקְּרֵב** (1793) -ko, -kö + **אָרֵךְ** (613) myös > "myöskö,"]

Mutta Herra sanoi Abrahamille: "Miksi Saara nauroi ajatellen: 'Synnyttäisinkö minä todella, minä, joka olen näin vanha,' (1. Moos. 18:13)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לְמֹה זֶה צְחֻקָּה שְׂרֵה לִאְמֹר כִּאֵף אָמַגֵּם אֶלְעָד וְאַנְּגִינְתִּי בְּרָאשֵׁית יְהוָה יְהִי ג

Onko totta, että..., [**אָרֵךְ אָמַגֵּם** totisesti (Job. 34:12)]**הַאֲרֵךְ אָמַגֵּם,**26. **הַיְּהֵךְ** adv. (aram.) kuinka, miten,**קָרְבִּים: אִיךְ**27. **הַיְּכָא** adv. PBH (aram.) missä28. **הַיְּכִי** PBH (aram.) **kuinka, miten**

29. **הַיְכֹן** adv. PBH (aram.) missä

[**הָיָה** tässä on! + **כֹּאן** täällä]

= **הַיְכֹן, אֲנָה, אֵن, אִפָּה, אֵיךְ, אֵי**

Mihin saakka, Mihin asti,

עַד הַיְכֹן,

30. **הַכִּי** (5x, 1. Moos. 27:36) Onko niin, että..., -ko, -kö,

[**הַכִּי** (1793) -ko, -kö + **כִּי** (4475) että > "ettäkö,"]

Niin hän sanoi: "Oikeinpa häntä kutsutaankin Jaakobiksi. Sillä hän on nyt kahdesti minut pettänyt: esikoisuuteni hän on minulta vienyt, ja katso, nyt hän riisti minulta myös siunausken." Ja hän kysyi: "Eikö sinulla ole mitään siunausta minun varalleni," (1. Moos. 27:36)

**וַיֹּאמֶר הַכִּי קָרְבָּא שָׁמֹן יַעֲלֵב וַיַּעֲקֹב בְּנֵי זֶה פְּעָמִים
אֲתָּבְכַּרְתִּי לְקֹח וְהַגֵּה עַתָּה לְקֹח בְּרַכָּתִי
וַיֹּאמֶר הַלֹּא אָצַלְתָּ לִי בְּרַכָּה:
בְּרַאשִׁית כִּי זֶלֶל**

31. **הַלֹּא, הַלֹּא** (1. Moos. 4:7) eikö,

[**הַלֹּא** (1793) -ko, -kö + **לֹא** (3600) ei > "eikö,"]

Eikö niin: jos teet hyvin, voit kohottaa katseesi; mutta jos et hyvin tee, niin väijyy synti ovella, ja sen halu on sinuun, mutta hallitse sinä sitä!" (1. Moos. 4:7)

הַלֹּא אִם־תִּטְבִּיל שְׁאַת

וְאֵם לֹא תִּטְבַּב לְפָתָח מֶעֱטָאת רַבָּץ
וְאֵלֵךְ תִּשְׁוֹקְתָו וְאַפָּה תִּמְשַׁלְכָּבוּ:
בראשית ד' ז'

Enkō minä, Herra! Paitsi minua ei ole yhtäään jumalaa; ei ole vanhurskasta ja auttavaa jumalaa muuta kuin minä. (Jes. 45:21)

הַלּוֹא אָנָּי יְהוָה וְאֵין־עֲזֹד אֱלֹהִים מִבְּלַעַד
אֱלֹּצְדִּיק וּמוֹשִׁיעַ אֵין זֹוְלָתִי:
ישְׁעֵיה מ"ה כ"א

32. **כֹּמֹה** interrog., interj. (111x, [3876], 1. Moos. 47:8) **kuinka paljon,**
kuinka monta, kuinka kauan, how many, how much, kuinka! how!

[**כֹּמֹה**] () kuin + **מֹה** (3876)mikä > "kuin mikä,"]

רבים: מה המספר, מה היחסור,

Niin farao kysyi Jaakobilta: "Kuinka monta ikävuotta sinulla on,"
(1. Moos. 47:8)

וַיֹּאמֶר פַּרְעָה אֶל־יַעֲקֹב כֹּמֹה יְמִינֵי שְׂגִינִיתִיךְ:
בראשית מ"ז ח'

Ps. 37:15

Ps. 78:40

Kuinka vanha sinä olet, **How old are you,**

בְּנוֹ-כֹּמֹה אַפָּה,
בְּתִ-כֹּמֹה אַתָּה,

Kuinka paljon tämä maksaa, "Kuinka paljon tämä nousee,"
How much does this cost,

כְּמָה זֶה עַלְהָ,

Kuinka paljon se on, **How much is it,**

בְּכִמָּה זֶה,

Minä kuukauden päivänä,

בְּכִמָּה בְּחַדֵּשׁ,

Mikä sääli! **What a pity!**

כְּמָה חֲבָל!

Kuinka monta lasta sinulla on, **How many children do you have,**

כְּמָה יַלְדִים יְשִׁלְךָ,

Mihin asti, Mihin saakka,

עַד כְּמָה,

33. **לְאֵין** mihin, minne, **where to,**

34. **לְאֵן** adv. mihin, minne, **where to,**

קָרְבָּה: לְאֵין מָקוֹם, לְהַיִּכְן, אֵן, אֲנָה, לְאֵין,

Mihin/minne sinä olet menossa, **Where are you going,**

לְאֵן אָתָה הַלֵּךְ,

35. **לְהַיִּכְן** mihin

36. **לְמֹה** interrog. P (178x, H3717, 1. Moos. 4:6) **maksi, minkä tähden,**
why, what for,

[**לְמֹה**, **לְמֹה**, **לְמֹה**]
[מָה + ?]

קרבים: **לִשְׁמַמָּה**, **לְאֵיזֶה מַטְרָה**, **מַדוּעַ**,
בְּגַלְלָמָה, **מַאֲיזֶה סְבָה**,

Ja Herra sanoi Kainille: "Miksi olet vihastunut, ja miksi hahmosi synkistyy," (1. Moos. 4:6)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים
לְמֹה חִרְבָּה לְךָ וְלְמֹה גַּפְלוּ פְּנֵיכֶם:
בְּרִאשִׁית ד' ו'

Jumalani, Jumalani, miksi minut hylkäsit, (Ps. 22:1)

אָלִי, אָלִי, לְמֹה עֹזֶבֶתְּנִי,
תְּהִילִים כ"ב א'

Miksi et tullut eilen,

לְמֹה לֹא בְּאַת אַתָּמֶל,

Minkä tähden,

לְמֹה זֶה,

Miksi,

לְמֹה לִי,

לֹמְדִי 37.

Ja Daavid kysyi häneltä: "Kenen olet miehiä ja mistä tulet," Hän vastasi: "Minä olen egyptiläinen nuorukainen, erään amalekilaisen miehen palvelija; mutta minun herrani jätti minut, sillä minä sairastuin kolme päivää sitten. (1. Sam. 30:13)

וַיֹּאמֶר לֹא דָוד לְמִידָּאָתָה וְאֵין מֵזָה אָתָה
וַיֹּאמֶר בָּעֵר מִצְרַי אַנְכִּי עָבֵד לְאִישׁ עַמְלָקִי
וַיֹּאמֶר אֶלְגָּנִי קַי חֲלִיתִי הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה:
שְׁמוֹאֵל אֵל יְיָ

לְמַתִּי 38.

Mooses sanoi faraolle: "Suvaitse määräätä minulle aika, jonka kuluessa minun on rukoiltava, sinun itsesi, sinun palvelijoittesi ja kansasi puolesta, sammakot hävitettäviksi luotasi ja taloistasi, niin että niitä jää ainoastaan Niilivirtaan". (2. Moos. 8:9)

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפָרָעָה
הַתִּפְאֵר עַלְיוֹ לְמַתִּי אַעֲתֵיר לְךָ וְלְעַבְדֵּךְ וְלְעַמְךָ
לְהַכְּרִית הַצְּפִרְדָּעִים מִמֶּךָ וּמִבְּתָתֶךָ
בְּקַבְּיָאֵר תִּשְׁאַרְגָּה:
שְׁמוֹת ח' ה'

מַאֲיִ 39.

Mitä tarkoittaa, (aram.)

מַאֲיִ מִשְׁמָעַ,

Mitä tämä tarkoittaa meille, Mitä siis tähän sanomme, (aram.)

מַאֵּין **מִשְׁמָעָה** **לֹן,**

Mitä tämä on, (aram.)

הַאֵּין **מַאֵּין,**

40. **מַאֵּין מִתְּחִי** mistä ajasta lähtien, mistä alkaen,

41. **מַאֵּין מִן** interrog., adv. (17x, 362, 1. Moos. 29:4) **mistä, mistä asti,**
from where, whence,

[**מִן**] -sta, -stä + **אֵין** missä,]

קרוב: מַאֵּין מֶקְוָם, מַאֵּינָה, מַמְּה, מַהֲיכָן, מַפְּנֵין,

Ja Jaakob sanoi heille: "Veljeni, mistä te olette," He vastasivat: "Harranista olemme". (1. Moos. 29:4)

**וַיֹּאמֶר לְהָם יְעַלְּבָב אֶחָד מַאֵּין אֶתְּנָם
וַיֹּאמֶר מִתְּהִנוּ אֶתְּנָהּנוּ:
בְּרָאשֵׁית כ"ט ל'**

42. **מַאֵּינָה** mistä, (puhek.)

43. **מַאֵּן** interrog. (aram.) kuka

44. **מַאֵּן** mistä

45. **מַזְדַּע** interrog. (72x, 3852, 1. Moos. 26:27) **miksi, mistä syystä, why,**

[*]**מַה־יְדֹעַ** "mitä on tiedetty", √**יָדַע** (940x, 2907, 1. Moos. 3:5) tietää,
tuntea, olla sukupuolihteydessä]

Mutta Iisak sanoi heille: "Miksi tulette minun luokseni, vaikka olette
minulle vihamieliset ja karkotitte minut luotanne," (1. Moos. 26:27)

**וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִצְחָק מַקּוֹעַ בְּאֶתְתֶּם אַלְיִזְרָבֵל
וְאַתֶּם שְׁנָאֶתֶם אֶתְתִּי וְתַשְׁלַחְנוּ מִמְּאֶתְכֶם:
בראשית כ'ו כ"ז**

Kuningas sanoi minulle: "Miksi sinä olet niin murheellisen näköinen, Ethän
ole sairas; sinulla on varmaan jokin sydämensuru." Silloin minä peljästyin
kovin. (Neh. 2:2)

**וַיֹּאמֶר לֵי הָלֹךְ מַקּוֹעַ | פְּגַיֵּךְ רָעִים
וְאַפָּה אִינֹךְ חֹלֶה אֵין ذָה כִּי-אָמַר רָעַ לְבָבֶךָ
וְאִירָא הַרְבָּה מָאָד:
נְחַמֵּיה בְ' בְ'**

46. **מַה** interrog.pron., adv. interrog. (554x, 3876, 1. Moos. 3:13)
mikä, mitä, mitkä, miten! kuinka! what, how!

[**מַה**]

[**מַן**] mask. (14x, 4244, 2. Moos. 16:15) manna, "mitä tämä on,"]

קָרְבָּ: אֲيְזָה, אֲיְזָה דָּבָר, אַיְדָה, כַּמָּה שְׁעִירָזָה, לְמַה,

Niin Herra Jumala sanoi vaimolle: "Mitäs olet tehnyt," Vaimo vastasi:
"Käärme petti minut, ja minä söin". (1. Moos. 3:13)

**וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֲלֵהֶם לְאַשְׁהָ מַה-זֶּאת עֲשֵׂית
וְתֹאמֶר לְהַאֲשָׁה כִּנְתַּשׁ הַשִּׁיאָנִי וְאַכְלֵל:
בראשית ג' י"ג**

Herra, meidän Herramme, kuinka korkea onkaan sinun nimesi kaikessa maassa, sinun, joka olet asettanut valtasuuruutesi taivaitten ylitse! (Ps. 8:2)

**יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מֶה־אָקִיר שְׁמֵך בְּכָל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר תִּגְנַה הָזֶה עַל־בְּשָׂמִים:
תְּהִלִּים ח' ב'**

Kuinka ihanat ovat sinunasuinsijasi, Herra Sebaot! (Ps. 84:2)

**מֶה־יְדִיכֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיך יְהוָה צְבָאוֹת:
תְּהִלִּים פ"ד ב'**

Katso, kuinka hyvä ja suloista on, että veljekset sovussa asuvat!
(Ps. 133:1)

**הָנֶה מֶה־טֹב וּמֶה־גָּנָعִים
שְׁבַת אֶחָdim גָּמְדִים:**

Mikä sinun nimesi on, **What's your name,**

מֶה־שְׁמֵך,

Mitä kuuluu, "Mitä tulee kuulluksi," **What's new,**

מֶה־בְּשָׂמָע,

Miten voit, "Mikä on sinun rauhasi," **How are you,**

מֶה־שְׁלָמָך,

Mitä sinä tahdot, **What do you want,**

מָה אַפְתָה רְצָחָה,

Mitä on tapahtunut, **What has happened,**

מֶה־קָרָה,

Mitä tapahtuu, **What's going on,**

מה-קָרְהַ,

Mitä kello on, **What time is it,**

מה הַשְׁעָה,

Mitä etsit, (1. Moos. 37:15)

מה תְּבַקֵּשׁ,

Mikä on tämä uni, (1. Moos. 37:10)

מה חִלּוּם הַזֶּה,

Mikä/mitä tämä on, Mikä/mitä se on, **What's this, What's that,**

מה זֶה,

Mutta Iisak sanoi pojalleen: "Kuinka olet, poikani, niin pian löytänyt," Hän vastasi: "Herra, sinun Jumalasi, johdatti sen minun eteeni".

(1. Moos. 27:20)

**וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-בֶּןּוֹ מַה-זֶּה מִתְּرָתָךְ לְמַצֵּא בְּנִי
וַיֹּאמֶר כִּי הַקָּרְבָּה יְהוָה אֲלֹהֵיךְ לִפְנֵיכִי:
בְּרָאשִׁית כִּי זֶה כִּי**

Naurusta minä sanoin: "Mieletontä!" ja ilosta: "Mitä se toimittaa,"
(Saarn. 2:2)

**לִשְׁחוֹק אָמְרָתִי מַה-זֶּלֶל וְלִשְׁמַחַת מַה-זֶּה עֲשָׂה:
קָהְלַת בֵּין בֵּין**

Miten suuri talo! "Miten suuri on talo!" **How big a house!**

מה-גָּדָל הַבָּיִת!

Mihin asti, Kuinka kauan,

עד מה,

Miksi, Mihin, ("pääälle minkä,") 2. Aik. 32:10

על מה,

47. מַהֲיכָן mistä

48. מי interrog.pron. (423x, 4082, 1. Moos. 3:11) **kuka, ketkä, who,**

[מִיכָאֵל erisn. henk. mask. (13x, 4089, 4. Moos. 13:14) Mikael,

"Kuka on niin kuin Jumala,"]

Ja hän sanoi: "Kuka sinulle ilmoitti, että olet alasti, Etkö syönyt siitä puusta, josta minä kielsin sinua syömästä," (1. Moos. 3:11)

וְאָמַר מֵי הָגִיד לְךָ כִּי עִירְם אַתָּה
כְּמֹודֶה עַז אֲשֶׁר צוֹיְתָה לְבָלְתִּי אֶכְלָמָנָנוּ אֶכְלָתָה:
בְּרָאשִׁית גַּי יְיָא

Kuka on se kunnian kuningas, Hän on Herra, väkevä ja voimallinen, Herra, voimallinen sodassa. (Ps. 24:8)

מֵי זֶה מֶלֶךְ הַכּוֹדֵד יְהוָה עָזָז וְגָבוֹר
יְהוָה גָּבוֹר מֶלֶךְ מֶלֶךְ:

Kuka sinä olet, **Who are you**, (1. Moos. 27:32)

מי אתה,

Keitää nämä ovat, **Who are they**, (1. Moos. 48:8)

מי אלה,

Kuka sinut lähettili, **Who did send you**,

מִ שֶׁלֶךְ אָזְתָּךְ,

Kenet minä lähetän, (Jes. 6:8)

אַתְּ-מִי אֲשֶׁלֶךְ,

Kenen tytär sinä (fem.) olet, (1. Moos. 24:33)

בְּתַ-מִי אַתְּ,

49. מִמֵּה- מִמֵּה mistä, whence, whereof,

[מִמֵּה + מִן]

Hän sanoi heille: "Älkää vaatiko enempää, kuin mikä teille on säädetty".
(Luuk. 3:13)

הַשִּׁיב לְהָם: אֲל תָּגַבְיו יוֹתָר מִמֵּה-שְׁגָנְכֶבֶעׂ לְכֶם.
לֹוקֶס ג' י"ג

50. מִמֵּי (x, [4082, 4247] Ps. 27:1,) ketä

[מִי + מִן]

51. מִנְיִן mistä,

קָרְבִּים: מְאֵין, מְאֹיֶפה,

52. מִתְּנִי interrog. (43x, 4731, 1. Moos. 30:30) milloin, when,

קָרְבִּים: בְּאֵיזָה זָמָן, בְּאֵיזָו תָּקוֹפָה, אֵימָתִי,

Sillä vähän sinulla oli ennen minun tuloani, mutta sitten se on karttunut suureksi, ja Herra on siunannut sinua, missä vain minä liikuin. Mutta

milloin saan ruveta tekemään työtä minäkin oman perheeni hyväksi," (1. Moos. 30:30)

כִּי מַעַט אֲשֶׁר־הָיָה לְךָ לִפְנֵי
וַיִּפְרֹץ לְרַב וַיַּגְדֵּל יְהוָה אֱתָה לְרַבָּלִי
וְעַתָּה מַתִּי אַעֲשָׂה גַּם־אָנָּכִי לְבִיתִי:

Milloin Messias tulee, When does the Messiah come,

מַתִּי הַמְּשִׁיחַ יָבוֹא,

Milloin palaat kotiin, When shall you return home,

מַתִּי אָתָה חֹזֵר הַבִּתָּה,

(2. Moos. 10:13, Ps. 94:3) Mihin asti, Kuinka kauan, Till when, How long,

עד מתי,

53. **לִמְתִּי** Mihin mennessä, By what time

54. **מִמְתִּי** Mistä lähtien, Since when,